

L'escola, llum de llibertat! L'educació durant la Segona República.

L'Hospitalet de Llobregat.

Una nova manera d'aprendre i ensenyar

L'educació i l'escolarització representaven uns dels greus problemes estructurals de l'Hospitalet del 1931, juntament amb el creixent atur, la salut pública i l'habitatge.

El cens infantil de 4 a 14 anys era de 8.367 dels quals estaven escolaritzats 2.544, només un 30%. L'elevada taxa de natalitat i el dèficit de places escolars convertien l'escolarització en un problema irresoluble, els objectius del govern de la Segona República en matèria d'educació semblaven difícils d'assolir.

La construcció de nous centres escolars i l'habilitació d'espais destinats a l'educació van marcar les accions de govern també a l'Hospitalet, acompanyats d'una voluntat de modernitzar l'ensenyament i donar suport als moviments de renovació pedagògica vinculats al concepte d'Escola Nova, laica i coeducadora que propugnava una educació activa, enfront dels vells mètodes memorístics.

El pressupost municipal dedicat a la instrucció pública va passar del 2.93% (1931) a l'11 % (1934). El resultat d'aquest esforç es materialitzà en la construcció, ampliació i habilitació d'equipaments escolars com el Grup Escolar Rossend Arús (1932) a Can Bori, l'Escola de Can Pi (1932), el Grup Escolar Salvador Gil i Gil (1934) i altres espais al carrer del Comerç (Sta. Eulàlia), al carrer de Llevant, 16-18 (la Florida) i al carrer Ronda de la Via, 7 (la Torrassa).

Les aules públiques van passar de 35 en el curs 1931-32 a 108 en el de 1936-37 (inclou 47 aules privades nacionalitzades pel Comitè de l'Escola Nova Unificada (CENU). El curs 1936-37, la població escolaritzada de 4 a 14 anys va arribar als 4.998 alumnes. La ràtio s'establia en 65.7 alumnes per aula l'any 1931 i en 51.48 l'any 1936.

L'esforç econòmic també es va destinar a la dotació de materials i en la promoció de la renovació pedagògica. La Maria Artigal i Bosch (1900-1980) va ser mestra de l'escola unitària núm. 26, de la ctra. de Sta. Eulàlia, 66-68, és una de les protagonistes d'aquella renovació i va deixar una empremta profunda en les seves deixebles entre 1931 i 1936 amb el model d'escola activa, escola nova, escola catalana de renovació pedagògica i eficaç.

Els *Quaderns de rotació*, manuscrits i il·lustrats, realitzats per les alumnes de la Maria Artigal, són un testimoni documental de la pràctica de renovació pedagògica. Hi consta l'activitat diària

que es feia al llarg del curs escolar i era un reflex de les activitats que es desenvoluparien durant la jornada.

Fruit de l'esforç col·lectiu i de la renovació pedagògica, cal destacar les colònies a l'Escola de Mar i l'experiència de l'escola racionalista de La Torrassa. L'Ajuntament va organitzar les primeres colònies d'estiu a la platja de Castelldefels on va construir una instal·lació projectada per l'arquitecte municipal Ramon Puig i Gairalt.

La ideologia anarquista va arrelar amb força a l'Hospitalet i l'any 1932 es va fundar l'Escola Moderna de la Torrassa dirigida pels germans Ocaña Sánchez: Floreal, Fraterna, Igualdad i Natura, mestres racionalistes continuadors dels postulats de Ferrer i Guàrdia. L'escola va tenir dues seus, al carrer de Mas i al carrer de la Riera Blanca. Van tenir prop de 400 alumnes que feien activitats a l'aire lliure, ensenyament musical i treball per objectius.

Fotos:

Escola Moderna de la Torrassa, promoció de 1935.

Floreal Ocaña, al centre de la fotografia, amb bigoti, i les seves germanes Fraterna, Igualdad i Natura, al costat seu, rodejats d'alumnes de l'escola, al pati, amb un rètol davant que posa: "Escuela Moderna de la Torrassa. Tercer año de existencia. Diciembre de 1935".

AMHLAF0000842

Colònies de Mar de l'Escola Nacional de nenes núm. 26, juliol de 1935.

Nenes de l'Escola Nacional núm. 26 de Santa Eulàlia, a les colònies de mar de Castelldefels. Nenes fent exercicis gimnàstics a la platja.

AMHLAF0003293jpg

Objecte per la vitrina:

AMHL 816 1938 Quadern de classe d'Antonieta Carreras, alumna de Maria Artigal.

Bibliografia:

L'escolarització a l'Hospitalet, 1931-1937: aspectes quantitatius. Magda Arruga Farrés, Josefina Gómez Olivares i Rosa Soler Balletbó. En la 31a Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos: l'Hospitalet de Llobregat, 24-25 de maig 1986 (1986) ; vol. I-2, f. 472-520.

Maria Artigal i Bosch: mestra de Santa Eulàlia (1931-1939). Arxiu Municipal de l'Hospitalet - L'Hospitalet de Llobregat : Ajuntament, DL-2004 - [48] pàg. il., fot. ; 20 cm

RESUM

Una nova manera d'aprendre i ensenyar

La construcció de nous centres escolars i l'habilitació d'espais destinats a l'educació van marcar les accions de govern a l'Hospitalet, acompanyats d'una voluntat de modernitzar l'ensenyament i donar suport als moviments de renovació pedagògica vinculats al concepte d'Escola Nova, laica i coeducadora que propugnava una educació activa enfront dels vells mètodes memorístics.

Maria Artigal i Bosch (1900-1980), mestra de l'Escola Unitària núm. 26, de la ctra. de Sta. Eulàlia, va ser una de les protagonistes d'aquella renovació entre 1931 i 1936. Un exemple il·lustratiu en són els *Quaderns de rotació*.

Fruit de l'esforç col·lectiu i de la renovació pedagògica, foren les colònies a l'Escola de Mar i l'experiència de l'Escola Racionalista de La Torrassa. L'Ajuntament va organitzar les primeres colònies d'estiu a la platja de Castelldefels en una instal·lació projectada per l'arquitecte Ramon Puig i Gairalt. L'any 1932 es va fundar l'Escola Moderna de la Torrassa dirigida pels germans Ocaña Sánchez: Floreal, Fraterna, Igualdad i Natura, mestres racionalistes. Tenia dues seus i prop de 400 alumnes que feien activitats a l'aire lliure, ensenyament musical i treballs per objectius.

L'Hospitalet de Llobregat, juliol de 2022

Museu
de L'Hospitalet